

Literaire bijlage bij Mijn weekblad

Nationale helden

De romantische behoefte aan nationale helden was uiteraard bijzonder sterk in landen die pas sinds kort hun nationale zelfstandigheid hadden verworven. Dat was het geval in België en de man die aan die behoefte op meesterlijke wijze zou voldoen, was *Hendrik Conscience* (1812 – 1881). De revolutie in Parijs had ook in België een opstandige beweging veroorzaakt. Groen van Prinsterer (1801-1876) schreef er in zijn *Handboek der Geschiedenis van het Vaderland* over: 'In Brussel en Luik werd de handhaving van het wettig gezag niet beproefd, veeleer de onschendbaarheid van het Souverein gepeupel door de verbaasde Overheden met een werkeloos toezien of gediensig wijken, erkend.' Een van de strijders van de Belgische omwenteling in 1830 was Hendrik Conscience, wiens *De Leeuw van Vlaanderen* in 1838 verscheen. Men zegt wel dat hij daarmee de Belgen heeft leren lezen.

1838

Hendrik Conscience *De Leeuw van Vlaanderen*

Een groep Franse edelen rijdt door een bos op weg naar slot Wijnendael. Ze worden geleid door een jonkman, die als volgt wordt beschreven: 'Lange, golvende haren rolden op zijn brede schouders; blauwe, glinsterende ogen stonden vlammend onder zijn wenkbrauwen en een zachte baard krulde op zijn kin.' Zo leert de lezer Jan Breydel kennen, de ware Vlaamse held. Als het paard van een Franse edelman struikelt, wordt hij ervan beschuldigd de heren met opzet op dit moeilijke pad te hebben geleid. In de ruzie die dan ontstaat, doodt Jan Breydel met zijn blote handen de lijfknecht die op hem wordt afgestuurd. Daarmee is de toon gezet voor een beschrijving van de Vlaamse opstand tegen de Franse overheersing, die eindigt met de beroemde Guldensporenslag. De titelheld, de Leeuw van Vlaanderen, is de Robert de Bethune, de oudste zoon van graaf Gwijde van Vlaanderen, die zijn graafschap heeft verloren door zijn steun aan de Engelse koning.

In 1300 is Vlaanderen bezet en maakt het deel uit van het Franse kroondomein. De graaf en zijn oud-

ste zoon zijn samen met de hoogste Vlaamse edelen gevangen in Frankrijk. Het volk mort. In Brugge is de wever Pieter de Coninck opgetreden. Hij is een begaafde redenaar en dank zij dit talent kan hij de volksmassa motiveren om voor hun zaak op te komen. Het Brugse stadsbestuur beschouwt hem als een gevaar en laat hem gevangen nemen. Jan Breydel komt hem echter bevrijden uit de gevangenis. Landvoogd Jacques de Châtillon trekt met een kleine krijgsmacht naar Brugge om de muiterij te bestraffen. Hiertegen zijn de Klauwaarts nog niet opgewassen en ze geven de stad over. De opstandelingen met Pieter de Coninck worden verbannen. De landvoogd heft als strafmaatregel alle privileges van de stad op wat tot gevolg heeft dat iedereen ontevreden is. Ondertussen zitten de zonen van graaf Gwijde die niet in Frankrijk gevangen zitten, niet stil. Onder impuls van graaf Jan van Namen beginnen zij een algemene opstand tegen het Franse bestuur te organiseren. Jan van Namen vraagt aan Pieter de Coninck om terug naar Brugge te gaan met zijn aanhang en het bestuur van de stad weer over te nemen. Dit gebeurt in december 1301. Landvoogd Jacques de Châtillon zit niet stil, maar reageert toch te laat tegen deze opstanden. Hij verzamelt begin mei 1302 een klein leger om een strafexpeditie naar Brugge en Gent te ondernemen. Op 17 mei 1302 komt de landvoogd met zijn leger aan in Brugge met veel machtsvertoon. Tegen de afspraak in dragen allen hun volle wapenuitrusting. De Bruggelingen die een vreedzaam escorte verwacht hadden slaat de schrik opnieuw om het hart en vrezen dat de Fransen hen met de wapens komen onderwerpen. 's Nachts laten ze de bannelingen terug roepen om hen bij te staan. In de vroege morgen van 18 mei 1302 weerklinkt overal in Brugge de kreet "Schild en Vriend" en vallen de Vlamingen de Fransen aan. Na het bloedbad in Brugge beseft iedereen dat de opstand algemeen moet worden. Het is niet langer meer een kwestie van een geschil tussen twee vorsten, maar wel een volk dat zich tegen een vorst verzet. Er wordt een Vlaams leger gevormd dat voornamelijk uit gewone mensen, boeren, ambachtslieden en poorters bestaat, aangevuld met de stedelijke milities en de enkele ridders die de graaf nog trouw zijn gebleven. Op 11 juli 1302 verslaan zij het Franse ridderleger nabij Kortrijk. Conscience eindigt zijn epos met de woorden: 'Gij Vlaming die dit boek gelezen hebt, overweeg bij de roemrijke daden, welke het bevat, wat Vlaanderen eertijds was, – wat het nu is – en nog meer wat het worden zal, indien gij de heilige voorbeelden uwer vaderen vergeet.'